POWSTANIE STYCZNIOWE

1863-1864

159 lat temu, 22 stycznia 1863 roku rozpoczęło się Powstanie Styczniowe

było największym polskim zrywem niepodległościowym w XIX wieku. Złożyło się na nie około 1200 bitew i potyczek. W trwających 14 miesięcy- do jesieni 1864 roku - walkach wzięło udział ponad 200 tysięcy powstańców, głównie szlachta, ziemianie i inteligencja. Strzelby i kosy przeciwko armatom i karabinom.

Przyczyny wybuchu powstania styczniowego

- **Bezpośrednią przyczyną był pobór do rosyjskiego wojska przeprowadzony niespodziewanie w Królestwie Polskim w połowie stycznia 1863 roku.**
- **Chęć odzyskania przez Polaków niepodległości**
- **Nasilenie się rusyfikacji**
- **Niezadowolenie z polityki prowadzonej przez cara**
- **Narastający rosyjski terror**

Najważniejsze wydarzenia i bitwy powstania styczniowego

14/15 stycznia 1863	Branka
22 stycznia 1863	Przekształcenie Komitetu Centralnego Narodowego w Tymczasowy Rząd Narodowy; ogłoszenie Manifestu
22/23 stycznia 1863	Wybuch powstania
3 lutego 1863	Bitwa pod Węgrowem
8 lutego 1863	Konwencja Alvenslebena
17 lutego 1863	Bitwa pod Miechowem
17 lutego 1863	Mierosławski przekroczył granicę zaboru rosyjskiego
19 lutego 1863	Bitwa pod Krzywosądzem
21 lutego 1863	Bitwa pod Nową Wsią
24 lutego 1863	Bitwa pod Małogoszczem
4 marca 1863	Bitwa pod Piaskową Skałką
11.03.1863-18.03.1863	Dyktatura Langiewicza
18 marca 1863	Bitwa pod Grochowskimi
12 kwietnia 1863	Grabowski i Bobrowski stanęli do pojedynku na pistolety
1 i 6 maja 1863	Bitwa pod Kobylanką
8 maja 1863	Bitwa pod Ignacewem
15 maja 1863	Zygmunt Padlewski rozstrzelany w Płock
27 czerwca 1863	Powieszenie w Wilnie Zygmunta Sierakowskiego
8 sierpnia 1863	Bitwa pod Żyrzynem
19 września 1863	Zamach na Fiodora Berga
17 października 1863	Objęci dyktatury przez Romualda Traugutta
21 lutego 1864	Bitwa pod Opatowem
2 marca 1864	Carski nakaz uwłaszczeniowy
5 sierpnia 1864	Egzekucja Traugutta; Rafała Krajewskiego, Romana Żulińskiego, Józefa Toczyńskiego, Jana Jeziorańkiego
23 maja 1865	Egzekucja Wilczyńskiego i Stanisława Brzóski
24–28 czerwca 1866	Powstanie zabajkalskie

Herb powstańczy: Polska (Orzeł Biały), Litwa (Pogoń) i Ruś (Michał Archanioł)

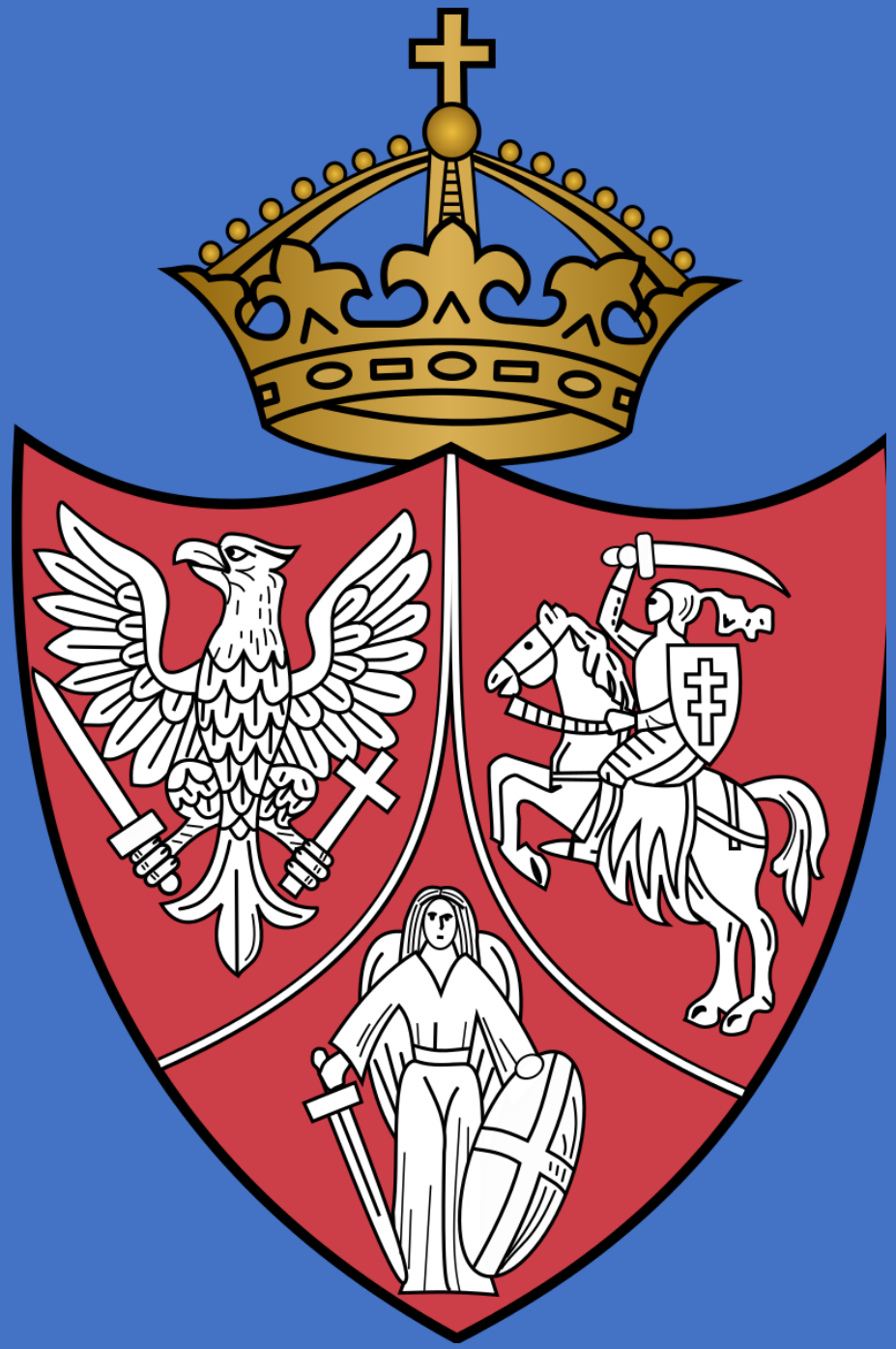

Dowódcy powstania styczniowego

Ludwik Mierosławski

ur. 17 stycznia 1814 w Nemours, zm. 22 listopada 1878 w Paryżu

Był polskim generałem, pisarzem i poetą, teoretykiem wojskowości, działaczem politycznym i niepodległościowym, wynalazcą, członekiem Towarzystwa Demokratycznego Polskiego, przywódcą dwóch powstań w Wielkopolsce w 1846 (desygnowany na przyszłego naczelnego wodza przez TDP) i w 1848 roku, pierwszy dyktator powstania styczniowego.

Stefan Bobrowski, ps. Grabowski

(ur. 17 stycznia 1840 w Terechowie, zm. 12 kwietnia 1863 koło Rawicza)

polski działacz niepodległościowy, członek stronnictwa czerwonych, powstaniec styczniowy, członek Komitetu Centralnego Narodowego, przewodniczący Tymczasowego Rządu Narodowego (Komisji Wykonawczej) w 1863 roku.

Bobrowski był zwolennikiem uwłaszczenia chłopów. Aby wyegzekwować przestrzeganie przez szlachtę postanowień Manifestu 22 stycznia powołał w kwietniu 1863 *Tajną Straż Bezpieczeństwa (Straż Narodową)*. Dążył także do współdziałania z rewolucjonistami rosyjskimi i ogłoszenia plebiscytu po przewidywanym wyzwoleniu ziem wschodnich Rzeczypospolitej, m.in. Podola i Ukrainy.

Marian Langiewicz

Marian Melchior Antoni Langiewicz

(ur. 5 sierpnia 1827 w Krotoszynie, zm. 10 maja 1887 w Konstantynopolu) – generał i dyktator powstania styczniowego (marzec 1863). Zaledwie tydzień po przejęciu dowodzenia, po dwóch przegranych bitwach, przekroczył granicę zaboru austriackiego i złożył broń.

Romuald Traugutt
ps. „Michał Czarnecki”

(ur. 16 stycznia 1826 w Szostakowie, zm. 5 sierpnia 1864 w Warszawie) – polski generał, dyktator powstania styczniowego, wcześniej naczelnik wojenny powiatu kobryńskiego.

Zorganizował na nowo oddziały powstańcze i dążył do uwłaszczenia chłopów.

Był on ostatnim dowódcą powstania styczniowego.

Skutki powstania styczniowego

- śmierć ponad 10000 uczestników powstania;
  ponad 20000 zesłano na Sybir
- likwidacja autonomii Królestwa Polskiego
- konfiskata majątków uczestników powstania; straty w kulturze
- zastąpienie urzędników polskich rosyjskimi
- rusyfikacja polskiego szkolnictwa
- kasata części polskich klasztorów
- nasilone represje
- uwłaszczenie chłopów
- umocnienie świadomości narodowej
- okrutne kary śmierci wobec uczestników powstania

Powstanie styczniowe na arenie międzynarodowej

Jednym z zadań Rządu Narodowego była działalność dyplomatyczna. Poprzez swoich przedstawicieli władze powstańcze próbowały uzyskać poparcie rządów innych państw, a także pozwolenie na zakup broni lub prowadzenie zaciągu ochotników. Walka Polaków o niepodległość odbiła się szerokim echem na arenie międzynarodowej. Pomimo zabiegów dyplomatycznych władz powstańczych oraz szerokiego poparcia opinii publicznej dla walki Polaków żadne mocarstwo nie udzieliło powstaniu styczniowemu realnej pomocy.

We Włoszech przez pewien czas szkolono powstańczych oficerów (w efekcie było ich ok. 200), jednak pod wpływem władz Rosji Włosi wycofali się ze współpracy z „czerwonymi".

Odwrotnie kształtował się stosunek papiestwa do powstania. Początkowo papież Pius IX je potępił, ale w krótce zmienił stanowisko i wielokrotnie wyrażał przychylność wobec polskiej walki o niepodległość.

Władzom powstańczym udało się zakupić broń w Belgii, lecz dotarła ona na ziemie polskie dopiero latem 1863 r., poza tym część transportu została przejęta przez Rosjan.

W tłumienie powstania aktywnie zaangażowały się Prusy. W lutym 1863r. w Petersburgu podpisano porozumienie nazwane **konwencją Alvenslebena**. Na jej mocy Prusy zgromadziły na granicy z Królestwem Polskim znaczne siły wojskowe, co uniemożliwiło przepływ ochotników z zaboru pruskiego do Królestwa.

Francja, Wielka Brytania i Austria skierowały noty dyplomatyczne do Rosji z żądaniem przyznania autonomii Polakom, utworzenia rządu narodowego i zapewnienia swobód obywatelskich. Wszystkie te postulaty zostały przez władze rosyjskie odrzucone.

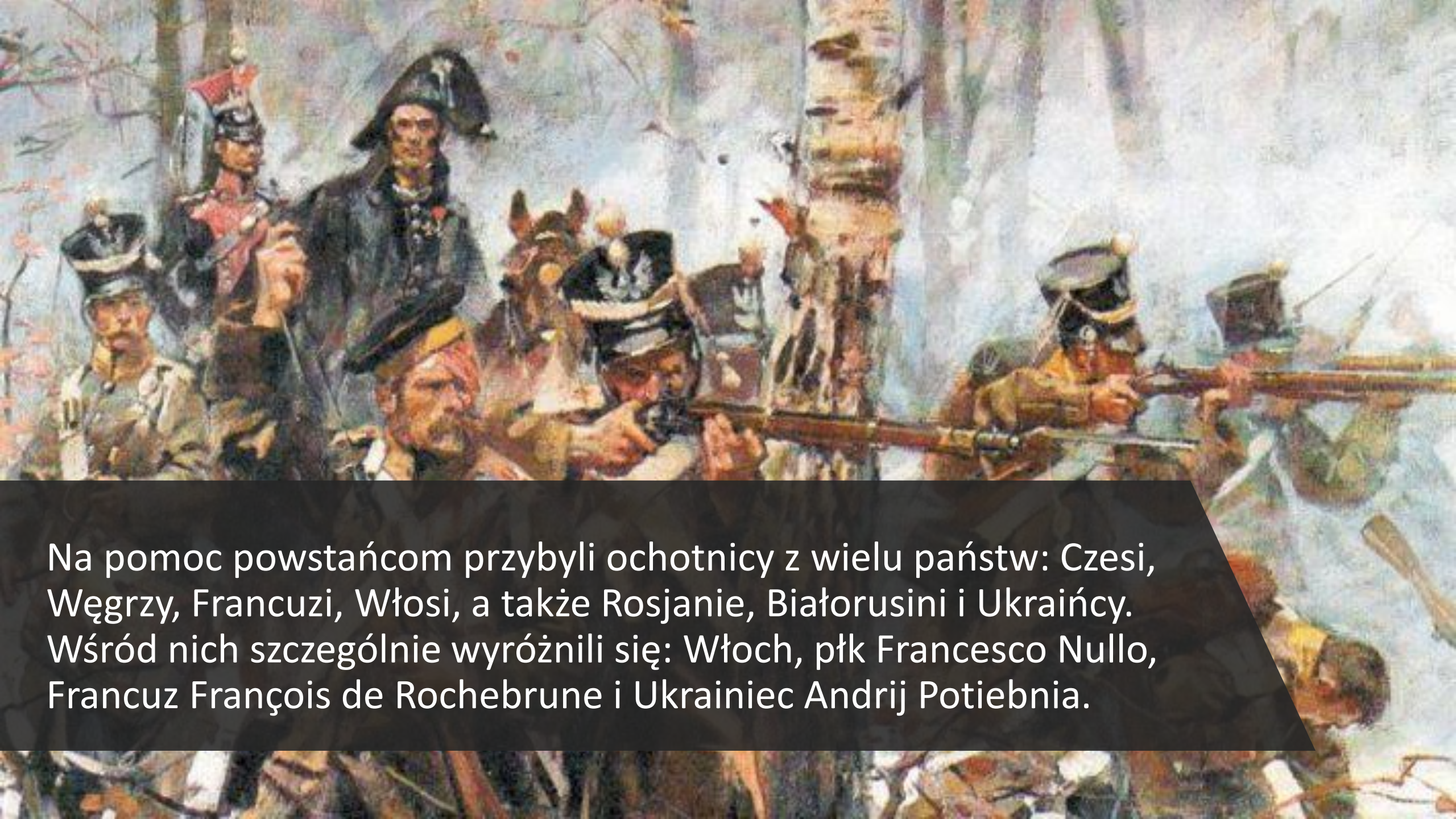

Na pomoc powstańcom przybyli ochotnicy z wielu państw: Czesi, Węgrzy, Francuzi, Włosi, a także Rosjanie, Białorusini i Ukraińcy. Wśród nich szczególnie wyróżnili się: Włoch, płk Francesco Nullo, Francuz François de Rochebrune i Ukrainiec Andrij Potiebnia.

Echo powstania w sztuce

- Powstanie styczniowe stało się tematem wielu dzieł sztuki oraz literatury tworzonych nie tylko pod bezpośrednim wpływem zrywu, lecz nawet kilkadziesiąt lat po jego upadku.
- Artystą, którego prace najmocniej ukształtowały obraz **powstania** w społeczeństwie, był Artur Grottger.
- Wśród znanych malarzy, którzy przedstawiali sceny z powstania, byli również **Maksymilian Gierymski, Józef Chełmoński, Antoni Piotrowski czy Stanisław Witkiewicz**. Inni natomiast podejmowali temat zrywu na sposób aluzyjny i symboliczny. Do tych ostatnich należeli choćby **Jan Matejko, Jan Styka, Aleksander Kotsis czy Jacek Malczewski.**

Powstanie styczniowe w literaturze

Powstanie styczniowe stanowiło ostateczny cios w nadzieje tych Polaków, którzy szansy na odzyskanie niepodległości upatrywali w walce zbrojnej. Nic zatem dziwnego, że wydarzenie tak dramatyczne odbiło się echem w literaturze, której twórcy zaczęli zadawać sobie pytanie o przyczyny tak dotkliwej porażki.

Motyw powstania styczniowego możemy odnaleźć m.in. w dziełach **Stefana Żeromskiego, Bolesława Prusa, Elizy Orzeszkowej.**

1863
Pamięć Bohaterom Powstania Styczniowego

Źródła:

- https://kronikidziejow.pl/porady/wybuch-przebieg-znaczenie-i-skutki-powstania-styczniowego/
- http://historiatomojapasja.blogspot.com/2019/03/najwazniejsze-daty-powstania.html
- https://pl.wikipedia.org/wiki/Powstanie_styczniowe
- Grafika google
- Kłaczkow J., Łaszkiewicz A., Roszak S., *Poznać przeszłość 3. Podręcznik do historii dla liceum ogólnokształcącego i technikum. Zakres podstawowy,* Wyd. Nowa Era

Prezentację wykonała
Julia Danił, kl. 3ctp TCh